

advies projecten onderzoek internationaal

DLV plant

Fruit uit eigen tuin

Bes, braam, framboos, blauwe bes
Gerjan Brouwer DLV Plant

17 december 2014
VAT-Ede

© DLV Plant

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Rode bes, witte bes

Humusrijke, zandige en vochtige grond
Zonnige standplaats
Planten in het najaar
Aan haag of los
Organische stalmest of compost
Luchtig en kruimelige grond
Kalk en kali
pH tussen 5,5 en 6,5, indien nodig bekalken

© DLV Plant 2/5

17 december 2014
VAT-Ede

Diverse systemen

© DLV Plant 1/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Plantsysteem, haag

3 gesteltakken per plant

- 3-takkers: ca. 1m (op zeer goede gronden)
- 2-takkers: ca. 0,60 cm
- 1-takkers: ca. 0,30 (vooral op slechte gronden)

© DLV Plant 4/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Voordelen haag

- makkelijker en vlugger plukken
- geen bevuilde bessen
- gelijk en vroeger rijpend
- betere kwaliteit bij de oogst
- luchtiger gewas
- minder kans op aantasting door schimmelziekten
- door de compacte groei ook geschikt als heg (vruchtdragende haag)

© DLV Plant 5/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Snoei eerste groeijaar

- **vóór inplant** de 3 meest geschikte gesteltakken aanhouden
- gesteltakken niet insnoeien
- regelmatig aanbinden voor verlenging
- verwijderen bloemen

© DLV Plant 6/5

17 december 2014
VAT-Ede

Snoei tweede en volgende groeijaar

Zomersnoei

- voorbereiding wintersnoei
- selectief zomersnoeien (of buigen)
geschikt vruchthout: 40 à 50 cm
niet geschikt vruchthout: 10 à 20 cm
- grondscheuten in mei/juni wegbreken

© DLV Plant 7/5

17 december 2014
VAT-Ede

Zomersnoei

Mei/juni

- Bessen rijpen sneller en beter
- Betere belichting voor bloemknopvorming
- Compacte plant
- Meer geschikt korter vruchthout
- Trossen hangen luchtiger, minder schimmels

Herhalen ca. 2 weken voor de pluk

© DLV Plant 8/5

17 december 2014
VAT-Ede

Snoei tweede en volgende groeijaar

Wintersnoei:

- merendeel onbruikbaar hout wegsnoeien na de oogst
- sterke vervangings snoei in de winter
- inplanthoek scheuten 30°
- grote snoeiwonden afdekken maar beter vermijden
- lengte en aantal eenjarige scheuten afhankelijk van ras

© DLV Plant 9/5

17 december 2014
VAT-Ede

© DLV Plant 10/5

17 december 2014
VAT-Ede

Tuiltjes

© DLV Plant 11/5

Waar hangen de bessen

- Eenjarige scheuten
- Tuiltjes
- **Lange** / korte snoei

Scheuten >10 cm wegsnoeien
Ideale vruchthout is 25 tot 30 cm
Te lange scheuten wegsnoeien
Teveel zijtakken uitdunnen

Vrij kort: Jonkheer van Tets en Junifer
Lang: Rondon, Rosetta, Rotet, Rovada, Rolan en Heineman's

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Snoei losse struik

1,5 meter uitelkaar

Na planten

- 4-6 scheuten laten staan
- terugsnoeien op 25 cm
- op buitenoog snoeien

Na één jaar
Scheuten halveren

Volgende jaren op hoogte

© DLV Plant 13/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Oude losstaande struik

- sterke groei van hoofdtakken
- inkorten voor voldoende zijhout
- oudere takken verwijderen (vervangingsnoei)

© DLV Plant 14/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Bestuiving

- Windbestuiver
- positief effect van insectenbestuiving
- relatieve luchtvochtigheid van belang

© DLV Plant 15/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Troskwaliteit - Rui

- Sink-activiteit
 - Bes met zaden
 - Pas gezette vrucht
 - Open bloem
 - Gesloten bloem

© DLV Plant 16/5

© DLV Plant

DLV plant

17 december 2014
VAT-Ede

Bemesting

- Jaarlijks vaste organische mest
- Dierlijke mest of compost
- Rundveemest ca. 15 ton/ha
- Compost ca. 20 ton/ha
- Bessen vragen veel kalium
- Kipkorrel/kippenmest en groencompost bevatten veel kalium

© DLV Plant 19/5

17 december 2014
VAT-Ede

Bemesting

Stikstof: groei

- matige bemesting op humusrijke gronden

Kalium: vruchtmaat, smaak, rijping, bewaring

- voorjaar

Calcium: stevigheid celwanden

© DLV Plant 20/5

17 december 2014
VAT-Ede

Rassenkeuze

- vroege rassen
Jonkheer van Tets
Junifer (tunnel)
- middentijdse rassen
Rolan, Rondom,
- late rassen
Rotet, Rovada, Roodneus

© DLV Plant 21/5

17 december 2014
VAT-Ede

Witte bes

- Opkweek en snoei als rode bes
- Rassen: Blanka, Witte Parel, Witte Hollander, Blanka, Werdavia
- Roomkleurig
- Rijp in juli
- Minder zuur
- Witte Hollander goede productie en smaak.

© DLV Plant 22/5

17 december 2014
VAT-Ede

Kruisbes

Aan draad

- Afstand 75 cm
- Scheuten vastbinden aan draad
- Begeleiden met tonkinstokken
- Bessen komen aan stevige, lange en gezonde eenjarige twijgen
- Kort en/of zwak vruchthout inkorten op enkele ogen

© DLV Plant 23/5

17 december 2014
VAT-Ede

Onderhoudssnoei

Verwijder zoveel mogelijk:

- grondscheuten en opslag
- te laag staande twijgen
- Alle zijtwijgen tot 30-40 cm boven de grond
- afgebroken twijgen
- twijgtoppen aangetast door de Amerikaanse kruisbessenmeeldauw
- kruisende twijgen
- twijgen die in de lijnrichting groeien
- zwakke en dunne twijgen

© DLV Plant 24/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Struik

Licht en lucht

- uitdunnen scheuten
- 5-8 takken
- naar beneden weg
- kruisende takken weg
- eenjarige twijgen niet te dicht bij elkaar

© DLV Plant 25/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Rassen

Rokula Jubilee Reverta Greenfinch

Zeer veel rassen, onder andere:
Invicta goeddragend geelvruchtig
Hinnonmaki Rot
Rokula (rood) en Rochus (groen) - smaak toppers
Stekelloos: Captivator (dieprood), Spinefree (rood), Pax (rood)

© DLV Plant 26/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Zwarte bes

- Plantafstand: 1,5 tot 1.75 m
- Struik, geen haag
- licht vochtige grond
- voldoende diep planten ivm grondscheuten
- draagt op eenjarig hout
- Sterke vervangings snoei

© DLV Plant 27/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Snoei

na planten:

- 4-5 gesteltakken
- insnoeien op 10-15 cm vanaf tweede jaar
- sterke vervangings snoei
- snoeien net na de oogst
- 1- (en eventueel 2-) jarige takken
- 12 tot 15 stevige 1-jarige scheuten/m (1/10 cm plantafstand)
- vruchthout niet inkorten

© DLV Plant 28/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Rassen

vroege rassen

Bona
Ben Nevis, Triton

late rassen

Ben Alder, Ben Tiran

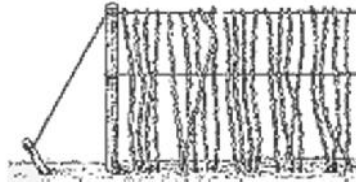
© DLV Plant 29/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Framboos

- Zomerframboos
- Herfstframboos

© DLV Plant 30/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Perceelskeuze framboos

- zeer gevoelig voor wortelverstikking zandgronden afwateren of draineren telen op ruggen
- pH 5,5-6,5
- Hoog gehalte aan organische stof → inwerken organische mest voor planten
- Organische bemesting

© DLV Plant 31/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Plant- en scheutdichtheid

- Tussen de rijen minimaal 2-2,5m ivm licht
- Streven naar 10 scheuten/meter

© DLV Plant 32/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Aanplant

- Haag 1,50 m of hoger
- Draden op 75 en 125 cm
- Gelijkmatic aanbinden najaar en voorjaar
- Tussen de stengels 10 - 15 cm
- 10 per strekkende meter

© DLV Plant 33/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Snoei zomerframboos

Na de oogst

- afgedragen scheuten weg
- jonge scheuten zijn grijsblauw berijpt
- Uitdunnen jonge scheuten
- 10 stengels per meter

Gedurende het jaar

- Grondscheuten uitdunnen

© DLV Plant 34/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Snoei herfstframboos

- groei, bloei en vrucht in één jaar

Na de oogst

- afgedragen stengels weg

Gedurende jaar

- nieuwe en dikste laten staan
- 10 -15 per meter
- grondscheuten uitdunnen

© DLV Plant 35/5

17 december 2014
VAT-Ede

Rassen herfsframboos

- Sugana
- **Autumn Bliss**, redelijke grote, donkerrode vrucht
- Heritage, middelgrote vrucht, zoet en sappig
- Zeva Herbsterte, zoetzuur, middelgrote vrucht
- **Polka**

© DLV Plant 43/5

17 december 2014
VAT-Ede

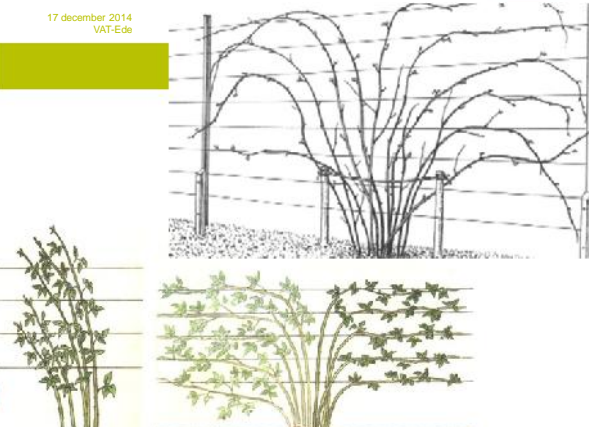
Braam

- Voedingsrijke, humeuze grond
- Voldoende vochtig
- Zonrijk en beschermd
- Onderste knoppen aan de scheut 5 cm onder de grond
- 1,5-2 meter afstand
- Na planten snoeien op 25 cm boven de grond

© DLV Plant 44/5

17 december 2014
VAT-Ede

© DLV Plant 45/5

17 december 2014
VAT-Ede

Onderhoudssnoei winter

Braam is pas na drie jaar 'volwassen'

- Vruchten komen op de jonge scheuten
- Knip teveel en zwakke scheuten weg
- Dikste, jonge scheuten aanhouden
- Scheuten aanbinden, afstand 30 cm

© DLV Plant 46/5

17 december 2014
VAT-Ede

Rassen

Stekels:
Boysenbes, met stekels, licht aromatisch, mild van smaak
Himalaya, met stekels, licht aroma, tamelijk grote vruchten
Doornloos:
Chester Thornless, grote vruchten
Merton Thornless, licht zuur, grote vruchten
Thornfree, grote vrucht, sappig lichtzuur aroma
Thornless Boysenbes, grote zoete vrucht
Thornless Evergreen, matige grote vruchten, sappig zuur
Thornless Loganbes, grote donkere vruchten, mild zuur

© DLV Plant 47/5

17 december 2014
VAT-Ede

Veel kruisingen

- Taybes
- Boysenbes
- Loganbes
- Japanse wijnbes
- Braamboos

© DLV Plant 48/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Blauwe bes

- Speciale eisen aan de grond
- pH-waarde van 4 tot 5
- Niet bekalken, maar verzuren
- Plantgat met zure, heidecompost opvullen
- Zure boomschors van dennen
- Kruisbestuiving meerdere rassen naast elkaar!
- (wilde) bijen en hommels

© DLV Plant 49/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Blauwe bes snoei

Licht en lucht

- Struik
- Kan oud worden (>50 jaar)
- Gesteltakken met zijhout
- Verjonging zijhout
- Vervangings snoei niet veel

© DLV Plant 50/5

17 december 2014
VAT-Ede

DLV plant

Blauwe bes rassen

- Aurora
- **Bluecrop**
- Brigitta blue
- Dixi
- Duke
- **Elliot**
- Liberty
- Nui
- **Patriot**
- Spartan

© DLV Plant 51/5